

2010-04-09 14:57 CEST

Fattigdom och diskriminering hindrar romska barns utbildning

8 april är den romska nationaldagen, till minne av den första internationella romska kongressen som hölls i London 8 april 1971. I flera europeiska länder nekas romer fortfarande grundläggande mänskliga rättigheter och romska barn hamnar ofta utanför utbildningssystemen.

Det finns cirka 12 miljoner romer i Europa, varav närmare hälften är barn. Romer är starkt överrepresenterade vad gäller fattigdom och utanförskap. Samhällets syn på romer styrs ofta av negativa fördomar och deras kultur respekteras inte. Romska barn hamnar ofta utanför skolsystemet bland annat på grund av att man inte har råd med kläder, böcker och andra skolavgifter. På många ställen saknas även utbildningsmaterial på barnens språk. Bland dem som ändå påbörjar en utbildning är avhoppsfrekvensen hög.

Sophie Arnö på [Tidningen Barn](#) åkte till Rom och träffade 16-årige Leonardo som bor i en illegal bosättning av ihopsnickrade skjul dit hans familj och andra romer tvingats ut:

De glömda barnen

Det ser ut som i Afrikas kåkstäder: Provisoriska skjul av korrugerad plåt. Presenningar som skyddar mot regn. Men detta är Rom - Italiens huvudstad. Välkommen till romernas Europa.

Det är här vägen tar slut. Vid en grusig vändplan omgärdad av täta buskage. Bakom oss dånar motorvägen, den som leder vidare österut, bort ifrån Roms centrum. Det enda övriga tecknet på civilisation är en överfull container.
– Ta inga bilder! säger Leonardo. Det ser inte bra ut med allt skräp.
Han är 16 år och ska visa oss sitt hem. Lite nonchalant leder han oss via en stig ner genom buskagen. En liten bit in i växtligheten öppnar sig en osannolik värld av hemsnickrade skjul, hjälpligt ihopsatta av udda brädlappar,

presenningar och sjok av korrugerad plåt. Här i "Palmiro Togliatti" bor cirka 100 av stadens 15 000 romer. Lägret är bara ett av cirka 60 illegala bosättningar i staden.

Ingen el, vatten och avlopp

– Det är skandal att ett av världens rikaste länder inte har gjort mer för de barn som bor här, säger Vito Savasta, socialarbetare som är anställd av Rädda Barnen.

Basala förnödenheter som el, vatten och avlopp saknas i lägret, vilket gör det svårt att sköta hygien och att hålla värmen under vintermånaderna då det ofta regnar in och de jordstampade golven blir till lerig gyttja.

– Då är det inte svårt att förstå varför barnen ibland är smutsiga, säger Vito. Problemet är att man inte upplyser om deras livsvillkor, till exempel i skolan. Istället blir de retade och folk tror att det beror på att de är "orenliga".

Nio barn i två rum

Men idag skiner solen. Utanför ett av de små husen sitter ett tiotal män och spelar kort om pengar. De ser skeptiskt på oss, tills Vito förklarar vilka vi är. Han kommer ofta hit med Leonardo för att träffa hans familj.

Lite längre fram sopar en ung flicka upp kapsyler ur gruset framför ingången till sitt skjul. Några tonårspojkar har samlats kring ett stort biljardbord. Ett något avvikande inslag i miljön. De ler stort emot oss med flera glänsande guldänder.

Leonardos mamma och pappa, Narcisa och Mihail, väntar på oss utanför sitt hus. Vi blir bjudna att komma in i det yttre av de två rum där de bor med sina nio barn. Leonardos yngre, och enda syster, Teresa 4, badar i en pytteliten balja på golvet. Lillebror Julian, 9, stryker nyfiket kring oss när vi sitter ner vid ett skevt litet bord som täckts av en oklanderligt struken vit bomullsduk. Ansträngningen för att upprätthålla någon slags normalitet och värdighet är slående.

Statlig registrering

– Vi är inga djur! utbrister Narcisa när vi börjar prata om de fördomar som genomsyrat den italienska debatten om romer de senaste åren.

I den har bland annat hävdats att romer är en fara för medborgarnas säkerhet. I medierna har man lyft fram en rad brott som kunnat spåras till romska gärningsmän. Staten har också initierat en mycket kritiserad, folkräkning av romer – med syfte att ta reda på vilka de är och var de lever.

– Många har inte funnit några andra vägar att försörja sig än genom att begå brott, förklarar, Narcisa. Om jag säger att jag är rom så får jag inget jobb. Bland invånarna i det här lägret är det bara två som har någon typ av anställning.

– Förr var det många som kunde leva av att tigga eller av att sjunga på gatan, men sedan uppmanade regeringen folk att inte ge några pengar till romer ”så åker de hem”. Efter det har det blivit svårare, berättar Narcisa.

Säljer kasserade prylar

Själva försöker hon och Mihail få ihop till försörjningen genom att leta efter kläder och prylar som slängts i containrar och soprum och säljer dem sedan till andrahandsbutiker runt om i staden. När de, för några månader sedan, fick veta att Leonardo hade gripits för stöld blev de båda rasande.

– Vår familj är en bra familj, understryker Mihail.

Först ville han inte ta emot sin son när de ringde från häktet, men sedan Vito medlat så gick Mihail med på att låta Leonardo avtjäna husarrest istället för att han skulle hamna i fängelse.

Jag frågar Leonardo själv om vad som hände.

– Livet förändrades när vi flyttade till Italien, när jag var 12 år, förklarar han.

Utkörda av grannar

Familjen kom från Rumänien i hopp om ett bättre liv. De placerades i ett av staten auktoriserat boende men blev utkörda eftersom grannarna inte ville ha romer där. Därefter har de bott i nio olagliga läger i stadens ytterkanter.

– Vi blir hela tiden bortkörda av polisen, förklarar hans mamma.

Det blev snabbt svårt att klara skolan, Leonardo gick bara dit en dag. Sedan började han hänga på stan istället.

– Jag lärde mig om droger och brott, började stjäla plånböcker och mobiltelefoner, berättar han.

Varför, undrar jag.

– Varför jobbar du? svarar han retoriskt.

Jag undrar om han har några drömmar om framtiden.

– Nej, jag vet inte...

Barn utan framtidsdrömmar

Vito förklarar i bilen på vägen hem att många romska barn saknar framtidsdrömmar.

– De vet inte hur de ska förändra sina livsvillkor. De har mycket emot sig.

Rom är mycket rasistiskt. Det är en stor stad med många problem.

Han påpekar att situationen har blivit värre i takt med att allt fler invandrat till Italien. Staten har inte hunnit med eller prioriterat att utveckla tillräckliga trygghetssystem.

– Man vill lägga skulden på någon – och det har blivit romerna.

Men han tror på Leonardo. Första gången de träffades var i häktet, där italienska Rädda Barnen bedriver uppsökande verksamhet. De fick kontakt.

Något hände. Och nu kommer Leonardo regelbundet till det center som Rädda Barnen driver för marginaliserade, osynliga barn.

Dator, tvättmaskin och myndighetskontakt

Nästa morgon åker jag dit. Leonardo ska dyka upp först på eftermiddagen. Men lokalen är full av andra tonårskillar som sitter framför de datorer som står på rad längs en vägg. Några är romer, andra nyanlända flyktingar, några gatubarn.

- Möjligheten att använda dator och internet är viktig för att locka hit dem, säger Vito, som är föreståndare på centret.
- De kan också tvätta sina kläder i maskin, och de kan få mat och nya kläder om de behöver.

Men centrets huvudsakliga uppgift är att hjälpa till i kontakten med olika myndigheter. Många av de barn som kommer hit saknar uppehållstillstånd och bostad. De vet inte vilka rättigheter de har och de behöver snabb hjälp att knyta kontakt med sociala myndigheter och andra instanser. Många romska barn lever utan papper, trots att de är födda i landet.

- För uppehållstillstånd krävs att deras föräldrar också är födda här, förklarar Vito.

Enligt lag får barnen ändå gå i skolan tills de är 15 år – men sedan blir de illegala individer och riskerar att bli utvisade till föräldrarnas hemländer, som de kanske aldrig har besökt.

- Vi har också sett upprepade gånger att föräldrar som bott här 20-30 år har blivit hemskickade, medan barnen lämnas ensamma kvar.

Utestängda från arbetsmarknaden

Eftersom barnen saknar id-handlingar är de också utestängda från den ordinarie arbetsmarknaden. De anställda på centret försöker hjälpa ungdomarna att hitta vägar till utbildning och praktikplatser som ger dem en första arbetslivserfarenhet. Bland de anställda finns personer som själva har olika etnisk bakgrund.

- Det är väldigt viktigt att man har en kulturell förståelse när man knyter kontakt, säger Aurel Dumitru som själv är rom och arbetar med centrets uppsökande verksamhet på gator, torg och i häkten.
- De relationer vi kan skapa är otroligt betydelsefulla.

Samtidigt betonar han att romer inte kan ses som en enhetlig grupp. När det gäller ryktet om romers kriminalitet säger han till exempel:

- Det är ju sant! Men inte för oss som är rumäner. Det är andra romer som är kriminella.

Taggtråd omgärdar ett av Roms statligt auktoriserade läger för romer.

Instängslat läger

Senare på dagen tar han med oss hem till det statligt auktoriserade läger där han själv och hans familj bor med cirka 500 andra romer av rumänskt respektive bosniskt ursprung. Rakt igenom lägret löper ett stängsel för att skilja dem åt. Ett högt stängsel omgärdar också hela området. En vakt registrerar alla som passerar in och ut.

– Det är som ett fängelse, konstaterar Aurel.

En upplevelse som förstärks av att det är flera kilometer till närmaste busshållplats där det går att ta bussen in till stan. För en yttre betraktare framstår platsen i det närmaste som ett etniskt getto, även om livsvilkoren vida överskrider dem i det illegala lägret. I de låga byggbaracker som utgör bostäder här finns både vatten, avlopp och el.

– Huvudproblemet är att italienska staten inte har någon som helst intention att integrera oss i samhället, säger Aurel.

- De ser oss som annorlunda, vi ska hållas utanför.

Hemma på centret

När vi kommer tillbaka till centret har Leonardo kommit. Han står och målar och spricker upp i ett leende när han ser Aurel och Vito.

– Det här är det enda ställe där jag känner mig riktigt hemma, säger han förklarande till mig.

Jag undrar om han har tänkt mer på något av det vi pratade om igår. Om stölderna. Och om drömmarna om framtiden.

– Jo, alltså, när jag stjal så känner jag mig iakttagen och skyldig. Men jag försöker intala mig att det här är livet, vad kan jag göra...

Men så ändrar han sig och säger att arresten fick honom att tänka efter... att det kanske är bättre att skaffa ett jobb.

– Men jag vill inte gå i skolan, jag tycker att jag är för gammal. Och jag vill inte tänka på något särskilt jobb – om det skulle vara för svårt att få. Jag vill inte bli besviken. Men, kanske... barista.

[Rädda Barnen](#) är en politiskt och religiöst obunden folkrörelse med verksamhet både i Sverige och internationellt. Med Barnkonventionen som grund arbetar vi för att barn ska få det bättre och för att barns rättigheter ska respekteras.

Följ oss på:

[Twitter](#)

Kontaktpersoner

Rädda Barnens pressjour

Presskontakt

Tillgänglig för journalister mellan klockan 08.00 och 20.00.

press@rb.se

08-698 90 90

Anne Thorngren

Presskontakt

Pressekreterare

Svenska frågor

anne.thorngren@rb.se

0723-57 67 56

Åsa Runström Awad

Presskontakt

Pressekreterare

Internationella frågor

asa.runstrom.awad@rb.se

0733-55 34 33

Oskar Kollberg

Presskontakt

Pressekreterare

Internationella frågor

oskar.kollberg@rb.se

0733 55 34 15

Oscar Nelson

Presskontakt

Pressekreterare

Presskontakt till generalsekreterare Åsa Regnér

oscar.nelson@rb.se

072-454 54 85